Posudek na bakalářskou práci Evy Levorové

Práce srovnává jednotlivé verze Lustigova textu Tma nemá stín, který byl nejprve publikován jako povídka na pokračování ve Věstníku židovských náboženských obcí, potom přešel do autorovy druhé knihy Démanty noci (1958) a posléze se stal samostatnou novelou (1991).

Eva Levorová nejprve obecně charakterizuje proměny, kterými text prošel. Jde zejm. o jména obou hlavních hrdinů (původně "první" a "druhý", poté Dany a Many), posun od knižnosti k větší hovorovosti, zmírnění expresivity, změny v členění a grafice textu. Potom se věnuje dílčím proměnám mezi jednotlivými vydáními. Zde zaznamenává rozdíly ve vydání z roku 1966 (soubor v Čs. spisovateli spolu s prvotinou Noc a naděje a s Ditou Saxovou). A největší pozornost pochopitelně věnuje diferencím mezi původní povídkou a rozsáhlou, asi čtyřnásobně větší novelou. Zaznamenává přitom důležitý fakt, že nejprve vyšel její anglický překlad ve Spojených státech. Dílo tak vlastně získalo jiného adresáta, ne tak dobře obeznámeného s reáliemi života v Evropě za války, což se pravděpodobně promítlo do pasáží, které popisují život v lágru (příběh strýce Leonarda, píplové, "Kohenova parta" apod.), práci v muniční továrně, povstání sonderkomanda, nálet na Drážďany aj. Zvlášť se rozrostl kontext postavy Franka Bondyho a také úvahy a rozhovory obou chlapců. Všechny tyto pasáže potom zůstaly v textu i v novějších českých vydáních. Jak autorka uvádí, příběh se stal konkrétnější, ztratil lakonickou náznakovost, ke dvěma hlavním protagonistům přibyl jako třetí jejich otcovský přítel a pábitel Frank Bondy. Dílčí úpravy posléze Lustig provedl i v dosud posledním vydání v roce 2000.

Již z tého rekapitulace je patrné, že autorka bakalářské práce odvedla velmi dobrý výkon. Zdánlivě prostá a mechanická práce, tj. sledování vývoje textu v několika verzích, totiž předpokládá nejen pečlivost a preciznost, ale i nadhled, obecnou rozvahu a znalosti literárněhistorického, historického a biografického kontextu. Je třeba "neutopit se" v detailech, rozlišit změny nepodstatné od podstatných, vysledovat celkové tendence a tyto změny a tendence nejen zaznamenat, ale také interpretovat. Všechny tyto vlastnosti Eva Levorová, jež se mohla opřít o metodu srovnávání u Oldřicha Králíka, ve své práci prokázala. Uvedu jenom dva drobné příklady. Poté, co registrovala zmíněnou změnu v pojmenování hrdinů, píše: "Jaký měla tato změna důsledek? Zaprvé došlo ke zkonkretizování postav, vystupují z anonymity. Jako čtenáři můžeme mít silnější pocit, že hrdiny příběhu známe. (...) A zadruhé, z čistě praktického hlediska je pojmenování postav příznivé pro orientaci v textu. Zkrátka čísla se nám spletou podstatně snáze nežli jména a může dojít k neporozumění textu z důvodu záměny postav. Z toho, co zde výše uvádím, by se mohlo zdát, že tuto změnu považuji za čistě pozitivní, já bych se však subjektivnímu hodnocení ve smyslu pozitivní/negativní raději vyhnula. Těžko můžeme upřít původnímu nekonkrétnímu „pojmenování" obou chlapců jisté kouzlo. Tento rys dodával příběhu určitou dávku tajemnosti a snad i ponechával větší prostor naší představivosti – záleželo jen na čtenáři, jak a zda vůbec si „své" hrdiny pro sebe pojmenuje." Následuje výklad možných konotací těchto jmen (biblický Daniel, Emanuel, tj. "bůh s námi"). Podobně konstatuje, že v rozpracované verzi se nálet na transport koná v pátek 13. 3. a že třináct byla i na kormidle amerického letadla. A dodává: "To, že jsem se rozhodla citovat odstavec o významu čísla třináct celý, má svůj důvod. Je náhoda, že novela je rozčleněna právě do třinácti kapitol?"

Z toho, co jsem napsal, vyplývá závěr. Autorka prokázala schopnost čtení a interpretace literárního díla i znalosti literárněhistorického kontextu. Svou práci napsala velmi pečlivě a velmi dobře ji formulovala. Doporučuji její práci k obhajobě.

12. 6. 2010

Jiří Holý